

Raadsplein besluitvormend

Datum 13 februari 2018

onderwerp	Lichtplan Binnenstad
portefeuillehouder	Rene de Heer
informant	Fleer, Jeroen (3287)
medeopstellers	
afdeling	Ruimte en Economie
bijlagen	Voorstel: Informatienota Lichtplan Binnenstad Bijlage: Impressie lichtvoorbeelden

Voorgesteld besluit raad

De raad neemt kennis van:

- De stand van zaken betreffende het Lichtplan voor de Binnenstad.

Informatienota voor de raad

Datum 5 december 2017

Onderwerp	Lichtplan Binnenstad
Versienummer	V1.1

Portefeuillehouder René de Heer

Informant J. Fleeer
Afdeling Ruimte en Economie / OW
Telefoon 038 498 3266
Email J.Fleeer@zwolle.nl
Bijlagen 1 Impressie lichtvoorbeelden

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

De stand van zaken betreffende het Lichtplan voor de Binnenstad.

Datum 5 december 2017

[Toelichting op het voorstel](#)

Inleiding

Op 11 november 2016 heeft uw Raad middels een motie opdracht gegeven aan het college om een integraal Lichtplan voor de Binnenstad op te stellen. De aanleiding voor de motie is een aantrekkelijke binnenstad door middel van licht. Er zijn meekoppelkansen met betrekking tot veiligheid, routing en duurzaamheid. In de PPN 2018-2021 zijn hiervoor middelen opgenomen. Bij de besluitvorming over de Strategische agenda Binnenstad in het voorjaar van 2017 heeft uw Raad het college verzocht om nog in 2017 met een Plan van Aanpak te komen.

In deze memo informeren wij uw Raad over de stand van zaken betreffende het Lichtplan voor de Binnenstad en schetsen wij het vervolg hoe te komen tot een Lichtplan voor de Binnenstad.

Kernboodschap

In de afgelopen periode zijn de omvangrijkheid, de complexiteit en interessante referenties in kaart gebracht. Een integraal Lichtplan gaat niet alleen om het uitlichten van monumenten, maar om het totaalconcept c.q. totaalontwerp van alle lichtbronnen. Om de ambitie die uit de motie spreekt goed te kunnen vertalen is een zorgvuldig proces nodig. Navraag in andere steden laat zien dat de voorbereiding en uitvoering een project van de lange adem is, zowel in tijd als in geld. Goede voorbeelden zijn Nijmegen en Gent. Dat leidt tot een nadere definitie van uw motie. In deze nota wordt u daarover geïnformeerd.

De genoemde omvang en complexiteit, maar ook het omgevingsmanagement, vragen om de inzet van een ervaren projectmanager en externe expertise. Dit leidt tot vertraging in onze aanpak. Vanaf 2018 is er de benodigde capaciteit beschikbaar, om het Lichtplan volgens onze definitie en op de door ons gewenste zorgvuldige manier uit te werken.

Definitie Lichtplan

Een Lichtplan is het totaalconcept/totaalontwerp van lichtbronnen. In de binnenstad zijn veel verschillende lichtbronnen: openbare verlichting, reclame, spots op objecten, feestverlichting, etalageruimte, etc. Wat betreft verlichting onder verantwoordelijkheid van de gemeente is er een onderscheid te maken tussen openbare (stads)verlichting en sfeerverlichting/stadsilluminatie. Een Lichtplan geeft richtlijnen voor de verlichting in de openbare ruimte en objecten ten behoeve van de aantrekkelijkheid van de binnenstad. Het zorgt dat lichtbronnen op elkaar afgestemd zijn. Licht is een precair iets, waarbij subtiel lichtgebruik meer effect heeft dan veel licht en kleur. Het ontwerp komt daarom nauw, zeker in een binnenstad met veel 'lichtconcurrentie'. Daarnaast kan licht de routing en het veiligheidsgevoel bevorderen. De routing kan versterkt worden door verbindingswegen op een aantrekkelijke en bijzondere manier te verlichten. Het veiligheidsgevoel is deels afhankelijk van de manier waarop openbare ruimte is verlicht. Een lagere lichtintensiteit versterkt het gevoel van sfeer, maar gaat ten koste van het veiligheidsgevoel. Door gebruik te maken van 'omgekeerd dimmen' – het lichtniveau omhoog brengen – bij onveilige situaties of na een bepaalde tijd wordt ook het veiligheidsgevoel bevorderd.

Een goed lichtplan maakt het makkelijker om de stad 'te lezen' en voegt waarde toe door een verhaal te vertellen. Het laat bijvoorbeeld historisch erfgoed (bebouwing en pleinen, groen en blauw) van Zwolle een grotere rol spelen in de beleefbaarheid van de stad en geeft de stad een extra dimensie.

Datum 5 december 2017

Licht versterkt de identiteit van een plek versterken en laat details opvallen. Enkele voorbeelden zijn te zien in bijlage 1. Een goed ontwerp kan daarnaast zorgen voor minder lichtvervuiling, -hinder en energieverspilling.

Stadsverlichting is de basis die op orde moet zijn, sfeerverlichting is de plus. De openbare verlichting in de Zwolse binnenstad is op orde en voldoet aan de daarvoor gestelde normen en beleid. Daarnaast worden in Zwolle objecten en gebieden uitgelicht, bijvoorbeeld de Peperbus of een aantal gevels aan de Grote Markt. De manier waarop dit gebeurt is nog weinig samenhangend. Zo zijn er verschillende soorten lampen, kleuren en sterktes in gebruik. Dat kan beter. Er kan op dit moment nog niet worden gesproken over een totaalconcept. Er is geen visie of beleidsdocument waarop teruggevallen kan worden. Een integraal Lichtplan kan daarvoor zorgen. Het Lichtplan omvat idealiter de volgende elementen:

- Een schets van Zwolle met (ten behoeve van de verlichting) belangrijke of bijzondere verbindingen (straten), vlakken (pleinen) en objecten.
- Een onderscheid tussen “accentgebieden” met de mogelijkheid voor bijzondere verlichting en “reguliere” plekken met standaard verlichting.
- Criteria en richtlijnen voor verlichting met o.a. lichtkleur, lichtintensiteit, plaats en opstelling, beperking lichthinder en lichtvervuiling, materiaal en energiegebruik, verlichtingskwaliteit en kwantiteit.

Bovenstaande definitie geeft inzicht in de omvangrijkheid en complexiteit van een Lichtplan. Daarnaast zijn er keuzes te maken in eigenaarschap en financiering. De gemeente kan verlichting in eigen beheer nemen of eigenaren van vastgoed laten participeren in ontwerp, aanschaf en onderhoud. Voor het beantwoorden van de motie zijn er drie scenario's denkbaar:

1. Er wordt voor een aantal monumenten een op zichzelf staand lichtontwerp gemaakt. Hiermee wordt snel uitvoering gegeven aan de motie en wordt de aantrekkelijkheid van de binnenstad vergroot. Aspecten op het gebied van veiligheid of routing worden zo onvoldoende/niet meegenomen. Per object wordt een nieuw ontwerp gemaakt, met de kans dat de stad niet in samenhang verlicht wordt.
2. Naast een aantal monumenten wordt er één gebied aangewezen met extra aandacht voor verlichting. Er wordt dan op gebiedsniveau (straat/plein) een integraal lichtontwerp gemaakt. Op die manier kan de aantrekkelijkheid van een deelgebied in de binnenstad worden vergroot en wordt deels invulling aan de motie gegeven. Routing en veiligheid kunnen beperkt meegenomen worden. De samenhang tussen verschillende gebieden is onvoldoende/niet geborgd.
3. Er wordt een integraal Lichtplan opgesteld met richtlijnen voor verschillende soorten verlichting en richting 2030 gefaseerd uitgevoerd. Scenario 1 en 2 worden zodoende onderdeel van deze getrapte aanpak. Door telkens een vertaling van het masterplan te maken wordt de binnenstad stapsgewijs en in samenhang verlicht.

Scenario 1 geeft onvoldoende antwoord op de motie, omdat er geen sprake is van integraliteit. Scenario 2 heeft de ingrediënten van de motie in zich, maar van een overkoepelend Lichtplan is nog geen sprake. Door te kiezen voor scenario 3 wordt een integraal Lichtplan ontwikkeld. Voor een goede uitvraag en beoordeling van verschillende ontwerpen is een lichtexpert nodig. De expertise zal moeten worden ingehuurd.

Datum 5 december 2017

Uitwerking Lichtplan

Er wordt in een gezamenlijk proces met de stad een integraal Lichtplan (masterplan) opgesteld met richtlijnen voor verlichting. Daar wordt richting 2030 (en verder) gefaseerd uitvoering aan geven. Door telkens een vertaling van het masterplan te maken wordt de binnenstad stapsgewijs in samenhang verlicht. Naast het ontwikkelen van een masterplan wordt een gebied geselecteerd voor een eerste vertaling van het Lichtplan.

Bij het opstellen van een Lichtplan spelen de volgende factoren mee:

- Er zijn veel verschillende lichtbronnen van invloed (stadsverlichting, gevelverlichting, etalageverlichting, feestverlichting, etc) die in evenwicht moeten zijn.
- Een inventarisatie van welke verlichting er al is en de eigendomssituatie daarvan.
- Uitgangspunten vanuit bestaand beleid (oa Welstand, Beeldkwaliteitsplan).
- Uitgangspunten vanuit duurzaamheid, stedenbouw, erfgoed, routing, flora en fauna, veiligheid, beheer openbare ruimte.
- Criteria en richtlijnen voor stadsverlichting met o.a. lichtkleur, lichtintensiteit, plaats en opstelling, beperking lichthinder en lichtvervuiling, materiaal en energiegebruik, verlichtingskwaliteit en kwantiteit.
- De rol van de gemeente en de rol van eigenaren bij de uitvoering en financiering van het Lichtplan.
- Voor het opstellen van een Lichtplan is een externe adviseur/ontwerper nodig in verband met de specifieke kennis die benodigd is.

De complexiteit van een Lichtplan zit in de omvang, de veelomvattendheid en de tijd om het uit te voeren. Vervolgens moet ook de kwaliteit, capaciteit en onderhoud geborgd worden in de organisatie.

Processtappen

Stap 1: Plan van Aanpak opstellen en voorleggen aan wethouder, college en raad. In het Plan van Aanpak wordt ook de relatie gelegd met alle relevante beleidsdocumenten.

Stap 2: Inventarisatie wat er al is.

- De huidige Openbare Verlichting (OV) en aanlichting.
- Technische aspecten (soort verlichting, intensiteit, verbruik).
- Beheer (onderhoud, verantwoordelijkheid daarvan).

Stap 3: Uitgangspunten/ambitie formuleren met BOR, stedenbouw, erfgoed, binnenstad etc o.l.v. externe adviseur.

- Kaders voor het ontwerp en de uitvoerbaarheid daarvan (lichtnormen)
- Beleid/regels voor andere lichtgebruikers; lichtgebruik wordt getoetst.
- Versterken van de routing.
- Toegankelijkheid en veiligheid (sfeer betekent lagere lichtintensiteit, veiligheidscamera's hebben voldoende licht nodig om te kunnen 'zien').
- Rolneming gemeente.
- Financieel kader bepalen tbv opdracht/architect.

Stap 4: De uitgangspunten en ambities bespreken met de stad.

Stap 5: Aanbesteding ontwerp Lichtplan aan bureau/architect.

Stap 6: Beoordeling offertes Lichtbureaus + keuze

Stap 7: Oplevering totaalconcept Lichtplan

Stap 8: Doorvertaling (gebouwen selecteren of pilotgebied aanwijzen).

- Ontwerp openbare ruimte.

Datum 5 december 2017

- Uitrol van het Lichtplan: waar en hoe te beginnen.

Stap 9: vaststellen ontwerp Integraal Lichtplan door raad en investeringsvoorstel.

- Financiering (kosten voor gemeente of voor pandeigenaar).

Een lichtplan geeft uitvoering aan de Visie Binnenstad 2030 en de Strategische Agenda. Verlichting vormt een kansrijk instrument om de aantrekkelijkheid van de binnenstad te vergroten. Met licht kan het Verhaal van Zwolle verteld worden op een speelse en spannende manier. Het beleefbaar maken van historisch erfgoed versterkt de binnenstad. Het Lichtplan richt zich op de binnenstad met de singels, de verbindings- en aanloopstraten en de verbinding met de Spoorzone. Hiermee wordt de lijn van de Strategische agenda Binnenstad en de strategische opgave Centrumgebied gevolgd. Een Lichtplan kan nog breder opgevat worden en zodoende ook de routing verbeteren en de veiligheid vergroten, maar dit is geen gegeven.

Financiën

Er is €50.000 beschikbaar voor het opstellen van een Plan van Aanpak.

Voor de uitvoering is €600.000 opgenomen in de begroting. Hiermee kan een begin worden gemaakt met de uitvoering. De gehele uitrol is kostbaarder.

Communicatie

De ontwikkeling van een Lichtplan is in dit stadium nog niet met partners in de stad besproken. Bij het formuleren van uitgangspunten, de uitvraag aan een ontwerper en het vaststellen van een ontwerp worden partners in de stad betrokken.

Vervolg

Uiterlijk in het derde kwartaal van 2018 ligt er een Plan van Aanpak ter besluitvorming. Vervolgens worden de uitgangspunten en ambities voor het Lichtplan gedefinieerd en worden relaties gelegd met relevante beleidskaders. Vervolgens kan de opdracht worden aanbesteed en gefaseerd worden uitgevoerd. De kosten voor ontwerp en implementatie volgen in het Plan van Aanpak.

Openbaarheid

Openbaar

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

de heer drs. H.J. Meijer, burgemeester

mevrouw mr. I. Geveke, secretaris



Jaargang

Kenmerk 41760

Onderwerp Lichtplan Binnenstad

De raad van de gemeente Zwolle;

Gelezen het voorstel van burgemeesters en wethouders, d.d. 23-01-2018

besluit:

Aldus besloten in de openbare vergadering van 13 februari 2018,

de voorzitter,

de griffier,